

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 pri: Mercuria si Sambet'a, F6ica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidecari, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tace'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 32.

Brasiovu, 5. Maiu 23. Aprile 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Despre treble n6stre materiale.

(Continuare).

In articolulu seu alu optulea Dn. D. voindu a vorbi inca si despre infiintarea unei bance ipotecarie in Ardealu, mostra usiorelu pe proprietarii acestei tieri, pentru ca din capitalurile luate c6a despagubire urbariala dela statu nu li s'a alesu mai nimic. Pre longa ce adica in Ardealu afara de o parte a sasimii si a secuimii pamentulu se cultiva f6rte reu*), apoi proprietarii neci n'au ingrijitu a investi mosiile loru cu vreunu fondu lucratoru (fundus instructus). In Portugali'a de es. capitalurile priimate c6a despagubire urbariala au trebuitu se remana neatinsu asia, incatu numai interesele acelorasi se se p6ta cheltui. In Franci'a, unde iobagi'a s'a desfiintiatu (1791) dupa maxsim'a uti possidetis, adica remanendu fiacare proprietariu pe atatu pamentu cu catu ilu apuc6a legea de atunci, cum si in Prusi'a, unde o parte a pamentulu f6u alodisata earasi prin lege, regimulu sia pusu t6ta siliuti'a, c6a capitalurile se alerge in ajutoriulu proprietariloru, pentru c6a aceia se aiba cu ce se 'si cultive mosiile si se le faca pe catu se p6te mai fructificat6re. Asia deci s'au si infiintiatu de timpuriu bance ipotecarie spre a imprumuta bani pe mosii. La noi in Ardealu banii luati in despagubire urbariala s'au datu pentru reedificarea caseloru ruinate, cum si pe vite ce s'au cumparatu in loculu celoru rapite, eara restulu s'a platitu in capu de datorii. Si inca cine au cheltuitu capitalulu in modulu acesta, se p6te dice ca s'a folositu de elu; ei, dara cu o parte din elu s'au inavutitu fabricantii de crinoline si de pantlice. Dupa-ce ne cheltuiramu banii in modulu acesta, amu fi luat u alti imprumutu, inse nu ne mai da nimini, s6u d6ca ne da cineva, apoi in cativa ani ne ia diece mii la o miie, adica noi cademu in ghiarale cele cumplite ale usurariloru (camatariloru), eara pe ac6sta cale cativa proprietari au ajunsu in concursulu celu rusinatoru de bancrotu, carele mai nainte nu s'a prea pomenitu pe la noi.

Se pare ca lui „Kol. K6zln6ny“ si respective Dlui D. ii pasa f6rte multu de infiintarea unei bance ipotecarie, pentru-ca se ocupa cu totuadinsulu de aceea, ilu si d6re f6rte, ca pre candu Ungari'a castig6 unu asemenea institutu, Ard6lu nu are neci o perspectiva de a 'si infiintia unulu c6a acela (Vedi „Kol. K6zln6ny“ Nr 48).

Fiindca desu numitul diurnalu ast6pta imbunatatirea starii materiale a locuitoriloru Transilvaniei intr'o mesura atata de mare, pre catu abi6 e in stare de a descoperi prin cuvinte; fiindca de alta parte noua romaniloru inca ne pasa intru adeveru de prosperarea n6stra si a celorulalti conlocuitori cu atatu mai virtosu, ca cercularea vi6ia de bani si de alte obiepte ale comerului presupune avere si avutia la toti s6u inca la cei mai multi locuitori ai tierii, de aceea datine voia c6a se ne facemu si noi la loculu acesta 6resicare observatiuni ale n6stre, inse asia c6a, spre a nu osteni prea multu pre cititorulu, se ilustramu disele Dlui D. cu cateva cifre, pe care combinandule fiacine, se p6ta singuru judeca starea lucrulu cu t6ta usioratatea

Proprietarii ardeleni ar' voi a 'si investi mosiile loru si ale cultiva mai bine, le lipsescu inse banii? Spre acestu scopu ei ceru c6a s6u se li se dea bani din banc'a ipotecaria a Ungariei, s6u d6ca Ungari'a nu prea are placere de a 'si scurge ochii de mil'a dumnealoru, se li se faca aici pre locu in Ardealu o banca, de unde apoi se ridice banii cu carulu, pre cum dicu tieranii nostrii.

*) Partea cea mai mare a proprietariloru n'au neci idea, cata munca punu ei indesiertu si totusi ce reu isi cultiva campurile, gradinele si padurile. Nesciintia gr6sa si intunecime orbit6re domn6sce si in ac6sta privintia.

Ei, bine, propusetiunea a 11 reg6sca prevede curatu infiintarea unei bance ipotecarie pentru Transilvani'a. Ac6sta f6u si mai este vointi'a suveranulu, care intempin6 dorintiele tuturoru aceloru compatrioti, carii sci u ce ins6mna o banca de ipoteca pentru o ti6ra fisiocratica precum este a n6stra. D6ca inse noi suntemu bine informati, precum si credemu a fi, — apoi ac6sta banca neci decum nu e destinata a inlesni si a imprumuta numai pe proprietarii mari, ci scopulu ei este de a inlesni si pre cei mici pana la sumusi6re de cate una miie, toema si cate cinci sute fiorini. Preste ac6sta capitalulu acelei bance neci pe de parte nu p6te fi de ajunsu pentru-c6a se indeplin6sca t6te acelea mili6ne, care s'au aruncatu, precum marturisesce si Dn. D., pe crinoline si pe pantlice, s6u cu alte cuvinte, care s'au pradatu cu usioratate de minte ce se p6te asemana numai cu nebuniele aristocratiei francesci din secululu alu 18-lea si din anii 1814—1830. Deci d6ca proprietarii mai voiescu se se ajute unii pre altii si prin ei inaintarea agriculturii, ei trebue se sc6tia si dela sene spre a imulti fondulu bancei ipotecarie. Inse de unde se sc6tia, d6ca toti au pradatu t6te sumele cate au priimitu? Eata inse lucrulu ce noi nu 'lu potemu si nu voimu a 'ln crede altumintrea, de catu numai cu esceptiuni multe si mari.

5185 familii privilegiate au priimitu pana in a. 1861 c6a despagubire urbariala pentru robote	
in capitalu	30,376.203 fl. — ³ / ₄ cr.
in resturi de interese s6u rente totu capitalisate	7,843.412 „ 23 „
in alte interese ce se vinu celoru pardonati din revolutiune	129.132 „ 47 „

sum'a totala 38,348.748 fl. 10³/₄ cr.

Preste trei mii proprietari au se mai priim6sca preste pucinu cateva mili6ne inca si pentru dieciuele.

Ac6stea sume s'au numeratu numai pentru 1,615.574 falci s6u juguri de pamentu, adica pre catu au remasu in manile fostiloru iobagi c6a proprietate a loru. Din contra in proprietatea familiiloru boieresci ardelene au remasu t6te intinsele alodiatu, cum si munc'a celeilalte diumatati de tierani, carii sub numire de dileri, curialisti, conventionali, tacsalisti sunt tienuti totu in starea loru dinainte de 1848 s6u inca si mai reu. De ocamdata dieciuele le s'au capitalisatu si datu (in obligatiuni) numai la cele 261 parochii evang. sasesci in suma de 5,319.196 fl. 56 cr.

Se p6te 6re, c6a t6te ac6stea capitaluri impreuna cu t6te interesele loru anuale curgat6re regulatu, cu t6ta munc'a dileriloru (cate 52 dile) si a curialistiloru si cu t6te sumele luate inca si dela iobagii botesati de dileri carii s'au rescumparatu ei pre sinesi, si cu t6te veniturile cele grase din asia numitele regale se se fia pradatu asia curendu prin 5185 familii boieresci?! — Ci boierii tierii au trebuitu se 'si platesca datorii vechi facute inainte de a. 1848. Candu au trebuitu se le platesca? F6rte tardiu, adica numai dela 1860 inc6ce, pentru-ca ei pana atunci s'au bucuratu de unu moratoriu minunatu, statoritu prin legea tierii, in poterea careia neci unui creditoru care avuse nenorocirea de a imprumuta pe vreunu boieru privilegiatu pana la 18 Iuni 1848 cu sume de bani, nu'i fusese ertatu a le sc6te dela debitorii sei. Cine dara a silitu pe boieri tierii Ardealulu, c6a indata ce au priimitu la mani obligatiunile urbariale garantate si de ti6ra si de imperiu, se le si arunce in manile speculantiloru de bursa cu pretiuri de batjocura, perdiendu unii si 40% la ele? Crinolinele si pantlicele?

Multi dintre boieri voiescu a 'si desvinui usioratatea mintii cu apasat6rele contributiuni, pe care au trebuitu se le platesca si ei dela 1849 inc6ce. F6rte bine; noi inse inrebamu apoi, ca de unde au platitu si platescu contributiunile celealalte 400 mii familii ardelene, care n'au priimitu despagubiri urbariale, caroru nu le muncesu dilerii si curialistii, carii nu tragu venituri din carciune, din mori, din ma-

celaritu si din celelalte regalii, carii nu vendu paduri si codrii intregi cu sute de mii? —

Fiindca amu ajunsu pana aici, si fiindca ne sta la usia indata in viitoru dieta atatu cestiunea urbariala, catu si a bancei ipotecarie, dati se mergemu mai departe si se cercetamu totu in cifre, deca se póte, cá preste 42 miliónu capitalu si cu tóte interesele lor se se fia pradatn asia curendu si se fia esitu din acéstu tíera nefericita, eara de s'a intemplatu in adeveru unu asemenea lucru fatalu, atunci incai se scimu unde ne aflamu si ce mai avemu se asteptamu dela viitoru.

(Va urmá).

Relatiune

asupra celoru dua proiepte de lege privitoare la §§ 40, 45, 48 si 82 ai patentei urb. din 21 Iuniu 1854.

(Continuare din Nr. tr.)

Toti arestatii au scapatu dupa catuva timpu, dar' sórtea acestui poporu ne cum se se usioreze, da din die in die totu s'au ingreunatu asia, catu se póte dice cu totu dreptulu, ca este nesuferivera, de óre-ce fiindu pretiulu lemnului care pana la anii numiti i se dá cu cativa cruceri ce incurgea in fondulu administratiunei acelor paduri, acuma asia de mare, catu cu ce le intrece dela cumparatu lemnului fora de a li se premiá osteneal'a, abia, ba une-ori neci contributiunea cea grea nu si o potu plati, — asia catu o parte din ei siliti de puterea lipsei precum si de multele dificultati, ce li se aruncá in cale de catra oficialii dominali din Campeni, cá inimici inversiunati ai poporului, n'au in catrau, ci cauta se emigréze; — da e intrebare, ca unde se voru duce!? dupa ce conationalii lor din alte parti ale tiei daca li s'ar' si face mila de ómeni asia scapatati, nu au pamentu de intrecutu, unde si pre care se intenda scutu confratiloru de sange, — er' apoi proprietarii cei mari ai altoru nationalitati din patria neci siliti nu facu cauza comuna cu poporulu de soiu strainu, pana ce in familiare nationale se afla medulari, cari dorescu a fi sediti dela unu locu la altulu, ba dela a. 1848 incóce, de candu si poporulu e patrunsu de consciint'a nationale, si are aspiratiuni politice, mai alesu celu munteanu au devenitu obiectulu urei, si de a fi primitu si colonisatu pe intensele posesiuni ale caruiva proprietariu neci pomenire nu póte fi. — Asia bietiloru munteni neci acestu din urmá remediu nu le promite asilu de scapare din meseria, ei sunt espusi la asteptare dupa inbunatatirea sórtei lor dela present'a legislatiune, séu la casulu contrariu espusi periclului de a luá batiulu cersitoriuului si de a implé lumea cu familiile lor cu totu. — In interesulu adeverulu inse cauta se marturisescu, ca padurile din muntii apuseni sunt obiectulu unei lipse totu asemenea de mari si pentru celelalte comune, care se ocupa cu lucrarea mineloru de aur, precum este renumit'a comuna Buciumulu, apoi Carpenisiulu, Abrudu Satulu, Musc'a, Ofenbaia cu tienutulu ei, si Zlatna cu tóte apertinentiele, de óre ce lemnulu fiindu antaiulu requisitu pentru monticultura, acésta din urma fora de paduri neci inchipui nu se póte. — Tóte aceste comune inse pana in a. 1848 au facutu negociu cu lemne de lucru si de focu, — ear' apoi, ce se atinge de sórtea lor nu le au mersu mai bine dela a. 1848 incóce decatu celoru mai inainte pomeniti vasari, asia catu de nu li se va usirá sórtea, si pe acestia totu acelu viitoriu ei astepta cá pe ceilalti. —

Si óre acestu poporu numerosu si dotatu dela natura cu calitatile fisice si morali din cele mai escelente se nu fia demnu de o sórte mai buna, decatu a fi dati si lasati prada in manile oficialiloru fisco-dominali, pe ale caroru abusuri nu au fostu in stare ale infréná neci oficiolatele administrative, neci normativele uneori mai umane ale directiunei montane oareia substau, dupa-ce i inaintea acelor laudati oficiali si patent'a din 21 Iuniu 1854 in partea, care demanda sustienerea statulu quo din 1848 este nula — si dupa-ce pomenitoru oficiali durere pentru poporu, si demna de vaiere compromieune a unoru mesuri a le regimului, ca lea succesu a scóte pe poporu mai din tóte beneficiile, in alu caroru usu legale s'au aflatu pana in a. 1848 si alu aduce la o stare aprópe de desperatiune. —

Nu numai din punctulu de vedere alu umanitatei, da chiar' din punctulu de vedere alu meriteloru ce le are acelu poporu pentru patria si tron, — precum si din punctulu de vedere alu dreptulu ce l'au avutu pana in a. 1848 trebue se se iè caus'a lor intru demna consideratiune. —

Este de prisosu, cá se mai amintescu, cumca originea acestoru comune se trage inca dela cele de antaiu colonii ro-

mane aduse aici in munte pentru lucrarea mineloru celoru care s'au eluptatu la insemnetate europeana pentru cantetatea de aur ce se varsa din sinetu fodineloru bogate din teritoriulu Abrudu, Rosia si Corna numite in tempulu Romaniloru cu numele colectivu de „Auraria minor“ si de pe teritoriulu Buciumului, si pre longa care totu poporulu asemenea merite s'iau castigatu, este de prisosu dicu a me intinde asia de parte indaretu, me voiu margini deci pentru-cá se aratu dreptulu diseloru comune la o cuviintósa consideratiune numai la unu tempu ce cade mai aprópe de noi si decatu trist'a catastrofa dela Mohács din a. 1526. — Si dela acestu tempu incóce se vede, ca comunele numite au jocat o rola de frunte in resbóiele purtate, si in triumfele reportate de catra principii nationali, s'au purtatu eroicesce, pentru care vitegia s'au redicatu mai multe familii din statulu iobagonalu fiscusiescu la stare privilegiata de nobili, lasandulise posesiunile avute cá iobagi, si mai donandulise si altele din posesiunile dominiulu fiscusiescu in alu cariu teritoriu 'si avea locuintia, — familii pe ai caroru descendentii numerosi si anulu 1848 totu cá nobili iau aflatu, — precum sunt pre Riulu Micu, care cuprinde in sene comunele: Vidra de susu si de josu, Ponorululu si Schodolulu, familiile: Popa, Trifutiu, si unu ramu alu familiei Poganu, — ear' pe Riulu Mare ce cuprinde in sene comunele: Albacu, Scarisiór'a, Négr'a, Secatur'a, familia: Négu, Nicola, Danciu, Dobra, — apoi in Campeni (Topanfalva) familia Chendi, si Sabo, — in Bistr'a familiile Bistr'ai, Aron, Todor, — in Abrud Satu si Carpenisiu familia Sterea Siulutiu, apoi Bidigutiu si altele, in Buciumu familiile: Macaveiu, Cosma, — Danciu, in Zlatna — familia Dobreasca. —

Tóte acestea sunt monumente vii si dovedi despre aceea, ca numitele comune afara de industria lor latita, si de ocuparea cu cultur'a fodineloru pentru care si adi sunt renumiti, au adusu jertfa pe altariulu patriei si cu bratiulu armatu meritandu publica multiamire, intru a carei semnu s'au si nobilitatu. —

Da nu numai privatii se potu mandri cu trofeele eroismului, si asemenea dovedi de servitiulu pusu pentru salutea publica; ci tóte comunele numite stapanescu si adi diplomele privilegiali dela mai multi din principii nationali, prin care tuturoru aceloru comune li se donésa mai multe libertati, asia se absolve intre altele de darea decimeloru si se exime de sub datorint'a platirei de vama ori in catrau ar' calatori prin tíera. — Aceste diplome sunt date tuturoru comuneloru la olalta si in deosebi comunei Campeni (Topanfalva) de principele Sigismund Báthori la a. 1595 dupa resboiulu ce lu purtase in contr'a turciloru in contielegere cu Aron Domnulu Moldovei si cu vestitulu Mihailu Vod'a Romaniei. Totu aceste libertati le intaresce la 1 Noembre 1609 Gabriele Bethlen principele tiei inlocuite de Turci dupa alungarea lui Báthori, fiindu cancelariulu tiei Stefan Kendi. In 1 Ianuariu 1634 confirméza diplomele privilegiali Georgiu Rákoczy II. din resiedintia s'a principéscu din Blasiu la 5 Aprilie 1655; — celu din urma principe Transilvanu care cu propri'a subscriptiune au intaritu literele privilegiali ale comuneloru numite, au fostu Mihailu Apafi in Cinculu mare la 7 Fauru 1664.

Pre lenga atatea dovedi de merite publice, care le au seceratu comunele numite, pentru jertfele aduse in folosulu publicu alu patriei, vii sunt inca in memori'a nóstra anii 1848 si 1849, candu acestu poporu din satele numite impreuna cu ceilalti locuitori din muntii apuseni ai Transilvaniei cu totulu consacranduse patriei si Tronulu Maiestatei Sale imperatulu, s'au luptatu eroicesce si cu jertfe destule, si au reportatu triumfe asupr'a inimiciloru, facendu, cá si acestea se le admire bravurele ostasiesci, remanendu singuri neinvinsi de armele revolutionarie pana dupa inecarea revolutiunei cu ajutoriulu armeloru ruzesci, — mai multu cá 10 luni s'au sustienutu acesti munteni fora de vre unu ajutoriu si pe spesele loru proprie. —

Mi ar' fi parutu fórte bine si asi fi simtietu insumi o mare indestulire, de asi puté fi asia norocosu, cá si din asta epocha se potu produce si arató acte de pré inalta recunoscintia reale si premiare a jertfeloru aduse, care in marimea si insemnetatea lor cea momentósa au intrecutu pe tóte celelalte de pana atunci, — a-ci inse durere! si adenca durere dicu!! ca afara de cateva cruci si medaile de argintu si de aur impartite la cativa tribuni, centurioni, decurioni si la cativa din luptatorii de rond, apoi numai la nepastuirile aratate mai in susu me potu provocá, si care cu atatu sunt mai dureróse, cu catu ca au urmatu dupa catastrofa indata, si chiar' atunci, candu poporulu meritatu pe dreptu cuventu ar'

fi asteptatu alta recunoscintia, recunoscintia de care fiindu ca de atunci in c6ce nu s'au facutu nedemnu, si neci prescriptiune nu au intratu; inca nu au resignatu. — Nu me potu provocá la recunoscintia dicu, de 6re-ce neci cele cateva mii de fiorini m. c. care din pré inalta gratia s'au resolvatu braviloru trei prefecti care au operatu in munte Iancu, Balintu, Acsentie nu se potu luá de premiu datu poporului, pentru-ca li s'au resolvatu semel pro semper ad personam, eara poporul intregu care au adusu jertfa, dinpreuna cu o multime de inteligenti conducatori care s'au purtatu eroicesce, si fora de care póte neci altii n'ar' fi potutu vorbi de atatea victorii si bravuri — au remasu cu totul uitati, si neci din resolvatele mai in susu pomenite mii nu s'au impartasitu. —

Domniloru! Soldatulu cá fiulu lui Marte si juratu sub stindardulu legionului seu póte, si trebue se fie superbu pe insemne militari care si le au meritatu cu bravur'a, pentru-ca chiamarca lui si o implinesce pe campulu bataliei si are a se jertfi singuru pentru on6rea militare, — pentru aceea recunoscintia ce i se da in cuventu ori prin insemne ilu multiumesce si consciintia lui are satisfactiune indoita; — altufeliu sta lucrulu in sa cu unu poporu, pe care de 'lu si inaltia consciintia s'a la unu gradu alu indestulirei cu sene si alu demnitati morale ce siau castigatu prin asemenea bravuri; insufletirea pentru fapte eroice si o imprumuta, inse afara de credintia si alipirea catra domnitoriu si regele seu, dela santieni'a unoru drepturi politice si civile, pentru care elu este chematu, si care i sunt simbolulu credintiei la t6te intreprinderile lui, — pentru aceea si recunoscintia implenitei datorintie conformu pusetiunei sale cu totu dreptulu o astepta, si insemnele menite soldatului nu 'lu potu multiumi de plenu. Cu t6te acestea inaltu sunt pretiuite la numitulu poporu si conducatorii lui si memoratele insemne, pentru-ca ele au descensu dela loculu celu adevveratu, ele au venitu dela acelu pré inaltu isvoru de bunatati parentiesci, de unde pentru poporul intregu ai carui frati de sange sunt eroii munteni, au isvoritu tesaure de o val6re in eternu nesterse, si intru acaroru recunoscintia semtiulu de multiumire din inim'a acelu poporu neci odata nu se va stinge, chiar' pentru aceea poporul munteanu si multu respectatele mai inainte mentionate dovedi de pré inalta gratia imperat6sca le apretiesce cá anteposturi de urmand'a cuvenita premiare a fatigieloru lui inca neremunerate in mesur'a meritata. — (Va urmá).

Privitoriu la asociatiune.

Suntemu provocati a da publicitatii urmat6riele oferte si contribuii la fondulu asociatiunei, cari se cuprindu in adres'a ac6sta: On. comitetu! In folosulu asociatiunei amu adunatu 409 fl. 38 cr. v. a. si anume din comun'a: Nados 15 fl., Sard 18 fl., Balavásár 5 fl., Czikmantor 20 fl., Hé tur 26 fl., Széplok 30 fl., Ernyia 30 fl. 40 cr., Solymus 24 fl., Hondorf 32 fl. 11 cr., Andrásfalva 16 fl. 80 cr., Bun 48 fl. 59 cr., Zsakod 14 fl. 40 cr., Hidegkut 16 fl. 80 cr., Egrest6 13 fl. 64 cr., Gogány 7 fl., Bonyha 24 fl., Dányán 6 fl. 20 cr., Leppend 32 fl. 24 cr., Elisabetopole 30 fl. Sum'a 409 fl. 38 cr.

Din aceea suma amu datu pentru 3 juristi din comitatu 30 fl., asia dara se administr6dia bani gata 379 fl. 38 cr.

Ac6sta suma e a se computa t6ta pe a. 1863, fiindu ca pe anulu curente voiu face colecta in t6mn'a viit6ria.

In anulu 1863 pe cum se vede din aratarea mea ddto Sabiiu 24 Augustu anulu trecut, amu administratu sum'a de 324 fl. 76 cr. computandu sum'a presente 379 fl. 38 cr., adaugundu si acei 68 fl., cari in lun'a asta iamu espedatu din cetatea de Balta; cu to-

tulu amu administratu — 772 fl. 14 cr., afara de cei 30 fl. daruitu pentru juristi. —

Respectivele documente in 6 bucati le acludu spre legitimarea mea. —

Totuodata este rogatu onor. comitetu in numele respectiveloru comune, atatu pomenit'a socot6la, catu si pe viitoriu asemenea colecte si in „Gazet'a Transilvaniei“ a le publica, pentru-ca altufeliu de o parte daruitorii, cari nu posedu „Telegrafulu Rom.“, nu potu deveni in cunoscintia cuietariei baniloru daruiti, eara de alta parte, eu insumi in interesulu prosperarii fondulu dorescu catu mai mare publicitate in asemenea casuri. —

Pe lenga care cu deosebitu respectu sunt alu onor. comitetu plecatu Sulutiu.

Elisabetopole 19. Aprile 1864.

Ne-amu bucura, candu amu fi fortunati a publica catu de desu asemeni contribuii si de prin alte tienu-turi, pana atunci inse se nu damu uitarii, ca cu catu vomu fi mai indiferenti catra institutulu acestu de vi6tia, cu atatu vomu fi siliti a ofta mai indelungu dupa realizarea conceputeloru sperantie la infintiarea lui. Se imbraciosiamu cu totii, cu t6ta caldur'a imultirea fol6seloru acestui institutu, care ne e si trebue se ne fia unu sanctariu, pe alu cui altaru se ne oferimu cu totii siertfele potintio6se, ca-ce cine nu contribue la unu astufeliu de institutu, acela nu e amiculu culturai poporului romanu, nu dorescu invierea prosperitatii lui nationale. Pentru inviare inse se ne renoimu simtirile la n6ue jertfe si n6ue indemnari cu unu cugetu si cu o anima! —

Vien'a. „Cor. Gen.“ ne specifica scopurile, spre care a aplaciatu Maiestatea S'a imperatulu pentru adjutorintia cultului si invetiamentulu gr.-or. din Ardealu sum'a totala de 25 mii, asia: ca 4000 sunt meniti pentru imbunarea dotarei episcopului gr.-or.; 2400 fl. pentru dotatea vicariului generalu, a carui denumire remane rezervata pentru Mai. S'a; 4800 pentru dotarea de 4 consistorialisti, pe care i va intari Mai. S'a; 800 fl. pentru secret. eppescu; 2300 spese pentru cancelari'a epp6sca si beseric'a catedrala; 3800 fl. pentru 4 profesori din facultatea teologica si 300 remuneratiune la directoru; alti 5000 pentru adjutorirea de 50 teologi si 2000 spre adjutoriu la 4 teologi, pentru-cá se pota frecuentá una universitate.

Schimbarile personalului la cancelari'a aulica ungara au facutu mare impresiune in Ungari'a. Dupa depunerea juramentulu c. Zichi se trase in cancelari'a unde f6 intempinatu cu gratulatiune de personalulu cancelariei prin eppulu Korizimics. Din respunsulu lui dupa „P. H.“ t6ta program'a noului cancelariu c. Zichi e: ca va indeplini mandatele inaltimei sale ale regelui precum inainte de ac6st'a asia si de a-ci incolo: „pe ac6st'a amu pusu juramentulu meu numai adini6r'a, dise, ast'a dorescu si facia cu toti, cari dupa pusetiunea mea se afla lenga si suptu mene scl. sperandu, ca cu adjutoriuulu lui Ddieu spre binele unitului imperiu si spre alu patriei voiu cascigá multiumirea Mai. Sale prin servitiulu meu.“ Dn. Privitzer István s'au esprimatu asemenea. Zichi se va aruncá pe vreo d6ue septemani la Ungari'a.

Cronica esterna.

Din campulu resbelului ne sosisi scirea cumca dani se retrasera din fortu trecundu la Fini'a si austriacii ocupara cetatea Friderici'a; 197 tunuri si una multime de materialu de resbelu remase in manile austriaciloru. Ast'a se intemplá in 29 Aprile. Prusianii inainta in Juti'a, ér' dani se totu retragu.

Conferinti'a dela Londonu merge cam greu, a 2-a siedintia preliminaru inca se tien6, fiindu toti plenipotentii de facia, ad. Earl Russel si Lord Clarendon

pentru Angli'a, Franci'a are pe princ. de la Four d'auvergne, Austri'a c. Apponyi si de Biegeleben, Prusi'a c. Bernstorff si de Balan, federatiunea germana D. de Beust, Rusi'a baron Brunnov si cons. de statu Ewers, Svedi'a generalulu Wachtmeister, Dani'a bar. de Brille cu Dd. Quaade si Krieger, la olalta 14.

In siedinti'a 1 propusera puterile neutrale Angli'a, Franci'a, Rusi'a si Svedi'a incetarea dusimaneloru preste totu pe 4 septemani. Austri'a si Prusi'a se alatura acéstei propunerii, si solulu federatiunei germane Beust asemenea, cu adausu, ca nefacunduse armistare, nu mai póte remané neutralu, ci va trebui se se alature lenga cele 2 puteri mari germane. Dani'a inca primesce armistarea conditionata, ad. cá blocad'a pe mare se sustè. Neutralii apera acésta conditione si Rusi'a intréba, déca cu acésta clausula 'si reservésa a continua blocarea. Repres. Prusiei si Austriei dechiara, ca pentru astufeliu de amendamentu n'au instructiuni.

Russel dar' suspinde conferinti'a, pana candu nu voru presciintia repr. germani, ca au primitu instructiunile.

In Parlametu interpelatu respunse Russel, ca nu se sci, candu se va tiené ceealalta conferintia. Fora intrebaria locuitorilor dano-germani cu greu se va decide ceva.

Din Afric'a dela Tunis se scrie, ca insurgentii se afla cale de o di departe de oras. Tunis asediati in tabara. Rescól'a se face pentru-ca li s'a maritu contributiunea si se au supusu la dare personala de cate 36 piastri si islamistii, cari tienu de rusine a contribui cá popórele cele cucerite si au apucatu la arme; 50.000 se afla resculati. Beiulu a aplaciatu reducerea contributiunei si schiambarea constitutiunei, si complotulu celu mai periculosu l'a descoperitu. Consulii 'si apera suditi; ér' Franci'a mai tramite 20 mii soldati spre a 'si aperi Algirulu si dór' si pe Beiulu, care vré se se faca tributariu Franciei déca 'lu va ajuta a domoli rebeliunea. Toti mahometanii sunt intiesi a se rescula.

PRINCIP. UNITE ROMANE. Bucuresci 16 Aprile. Scimu, ca maiortatea camerei inca pana a nu se lasá in desabaterea legeri rurale dede ministeriulu unu votu de neincrodere. In urma acestui votu ministeriulu 'si dede indata demisiunea, pre care inse Domnulu nu vrú a o primi, ci tramite prin presedintele ministeriulu unu mesagiu catra camera, de cuprinsulu urmatoriu:

„Domniloru deputati! In urmarea votulu de desaprobarie oe maiortatea adunarii electivae a datu ministeriulu meu, in privinti'a infatisiarei proiectulu de lege rurala, cabinetulu meu din 12 Oct. 1864, a depusu demisiunea s'a in manele mele.

Eu nu amu pututu priimi acésta demisiune, pentru-ca votulu de desaprobarie este datu de Dvóstra fara macaru se fi intratu in discussiunea unei cestiuni de mare importantia, imbunatatirea sórtei locuitorilor muncitori pe pamentu, garantata lor prin Art. 46 alu conventiunei din Parisu, si pre care tiér'a intréga o astépta cu o legiuita nerabdare si acést'a in insusi interesulu asigurarii proprietatii fonciare.

De aceia eu amu insarcinatu pe ministeriulu meu de a ve infatisiá proiectulu pentru reform'a legii electorale, prevediuta de inaltele puteri subscriitóre conventiunii din Parisu, reclamata de unu indelungatu timpu de tiéra, si in multe ronduri si de insusi Dvóstra.

Acésta reforma mai multu de catu ori si candu a devenitu astadi urgenta, pentru-ca numai prin ea Romani'a póte dobendi o adunare in care interesele tuturor claselor societatii voru fi mai deplinu reprezentate.

Inse fiind-ca pe de o parte se apropie sfintele sarbatori ale invierei mantitorulu omenirii, earu pe de alta doorescu, ca Dvóstra pe unu scurtu timpu se ve întórceti pe la locuintele Dv. pentru cá la insusi sorgintea mandatulu Dv. se ve incredintiati de sentimentulu natiunii si totu deodata se ve convingeti ca multiemita provedintiei, ordinea publica neoi intr'o parte a Romaniei nu este neci turburata, neci chiaru amerintiata; asupra propunerii consiliulu meu de ministri, prorogu adunarea electiva pana la 2 Maiu viitoru, si dara, in acea di adunarea este din nou convocata in sesiune extraordinara spre a se ocupa cu discutarea si votarea proiectulu de lege electoralu.

Dumnedieu se ve aiba, Domniloru deputati, in a s'a santa pasa. Datu in Bucuresci la 15 Aprile 1864.

Ale o s a n d r u I o a n I. "

Tóte tribunele au intonatu „se traiésca Domnitoriulu“ si esindu ministeriulu fú aplaudatu de junime, care a facutu le-

gearurala de cestiune a junimei romane. Legea electorala presentata camerei in siedinti'a ast'a importanta e pe basa de si nu strictu democratica, dar' totusi de ajunsu de lata si estinsa la tóte clasele poporulu. Censulu pentru alegatorii directi nascuti romani séu cu naturalisatiunea cea mare, e una contributiune directa de 4 galbeni pe anu ori pe sate ori in orasiu, versta e 25 ani. Fara de censu preotii, profesorii, doctorii, licentiatii, advocatii, inginerii si architectii, avendu diplome recunoscute de guvernulu. Institutori primari ai scóloloru publice precumu si functionarii civili séu militari retrasi din servitiu cari voru justificá, ca primescu una pensiu-ne anuala de 3000 lei celu pucinu.

Art. 4. Nu voru poté fi alegatorii primari neci directi:

I) Persónele supuse veri unei protectiuni strainei.

II) Acel'a care aterna de unu stapenu dela care primesce simbria.

III) Interdictii.

IV) Falitii nereabilitati.

V) Aceli ce voru fi fostu osenditi la pedepsele afflictive si infamante séu numai infamante. scl.

12508—1864.

Escriere de concursu.

Spre implinirea catedrei profesorale la academi'a juridica reg. din Clusiu pentru „dreptulu istoricu transilvanu si pentru dreptulu privatu ungurescu si sasescu,“ care a devenitu vacante si cu care è inpreuatu, pentru casulu candu se ar' denumi unu profesoriu ordinariu, unu salariu anuale de 1050 fl. cu dreptulu de inaintare la 1260 si 1470 fl. v. a. dupa fia care diece ani de servitiu cá profesorulu ord. publicu, si unu pausialu din didactru de 105 fl. v. a. pre anu, ér' déca se ar' denumi unu profesorulu extraordinariu, unu salariu anuale de 630—945 fl. si unu pausialu de 52 fl. 50 cr. pe anu. —

Voitorii de a concurge au se-si predé cererile loru indreptate catra guberniulu reg. directorulu academiiei juridice din Clusiu, c. r. consiliariu de apelatiune in pensiuene D. Paul de Istvánffy, pana in 4 Iuniu a. c. si inca de voru fi aplicati la unu institutu de invetiamentu prin directoratulu respectivu, — ér' déca voru fi standu in verunu altu servitiu publicu, prin auctoritatea sie-si preposita, — ér' de alto-mintrelea de a dreptulu, — si au se documentedie in cererile sale, etatea, starea, relegiunea, portarea morale si politica, absolvirea studioloru, depunerea ver' unui doctorata, séu a asemenelora de concursu, ori scrierea si edarea a ver' unui opu literariu, mai incolo aplicarea de pana acum in statulu profesorale séu in servitiulu publicu, si deosebitu cuoscinti'a limboloru.

Mai incolo au de a se esprimá apriatu in cererile loru, ca in care limba sunt densii in stare de a predá obiectele respective de invetiamentu, — si in fine ca primire-ar' densii si numai unu postu de profesorulu extraordinariu?

Din siedinti'a reg. guberniulu alu marelui principatu Transilvani'a 2—3 tienuta la Sabiiu in 20 Aprile 1864.

Nr. 1859/1864.

2—3

EDICTU.

Judeciulu districtualu alu Brasiovlui face cunoscutu prin acésta Dlu Ioane Opreanu, ingineriu, care mai inainte locuia in Türkesiu, ér' acuma nu se sci unde:

Cumca D. Georgiu I. Dumitru din Galati, prin advocatulu provincialu Franciscu de Trauschenfels, a adusu inaintea acestui judeciu in contr'a lui, respective in contr'a curatorulu, ce e a se pone pentru elu, una acusa pentru a se aduce sentintia judecatorésca in caus'a platirei unei imprumutari de 11 galbeni si 1135 lei de Galati, si una alta incusa spre a se decide judecatorésce pentru rebonificatiunea de 200 fl. m. a., despre oele ce se ordiná infaciosiarea judeciala pe 1 Ian. 1864 pe lenga amenintiarea cu urmarile, dupa § 40 din Ord. Pr. C.

Fiendca judeciulu nu soi, unde se afla Ioane Opreanu ingineru, asia in pericolulu si pe spesele acestuia se asediá D. advocatulu prov. Iosifu Maier curatore, cu care se va es-pertracta procesulu acesta dupa prescrierile codicei civile.

D. Ioane Opreanu dar' se monitésa, cá séu se avisese pe asiadiatulu curatore bine despre pertractarea procesulu seu, dandui la mana documentele ajutatoria séu se arate judeciulu numirea altui advocatulu, pentru-ca la din contra va avé numai sie'si asi imputa consecintiele, ce voru esi din negligerea acestei cause.

Brasiovu 13 Aprile 1864.

Judeciulu districtuale.